

SOLDATS ROMANS I

EL LEGIONARI

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament
Camps d'Aprenentatge

©

Camp d'Aprenentatge de la ciutat de Tarragona
Complex Educatiu de Tarragona
Autovia Salou s/n
43006 Tarragona

Primera edició: maig 2003

Dibuixos: **Hugo Prades**
Disseny: **Josep Serra Valls**

Text: **M. Antonia Ibáñez Serrahima**
Núria Montardit Bofarull
Jordi Tortosa Jimenez
M. Joana Virgili Gasol

Edita: **CdA de la ciutat de Tarragona**

Dipòsit legal: T-697-2003
ISBN: 84-688-1774-0

Impressió: Gràfiques DARC

EL LEGIONARI

Em dic Lovecius Placidus i sóc soldat de la *Legio VII Gemina*. Amb catorze anys em vaig allistar a l'exèrcit i ja en porto deu, però encara me'n queden altres deu per llicenciar-me!

Vaig poder ingressar-hi perquè sóc ciutadà romà, habitant de Tàrraco i em trobava en plenes condicions físiques. Uns veterans em van mesurar i com que superava l'alçada mínima de 22 *palmus* (1,65 metres), el metge em va fer la rutinària revisió de la vista i de l'oïda. Un cop vaig signar el contracte i prestar el jurament de fidelitat, em van lliurar l'uniforme el cost del qual me'l van descomptar de la soldada.

Els primers quatre mesos d'entrenament van ser molt durs i em vaig haver d'acostumar a les llargues marxes de 20 milles diàries (uns 35 quilòmetres), carretejant amb tot l'equip vital amb menjar i roba, estris per cuinar i per a la construcció (que pesa unes 100 lliures o uns 40 quilos). Suportàvem feixugues jornades de lluita amb una espasa de fusta que pesava el doble que la de ferro, per tal d'iniciar-nos en el seu maneig.

Els vuitanta homes de la centúria estem organitzats en grups de vuit (*contubernium*), amb el qual he compartit jornades de lluites, marxes, sopars i somnis. I mai millor dit, perquè dormim plegats en la mateixa tenda de campanya i en el barracó del campament. Alhora ens repartim el pes del material d'avituellament i una mula, sempre sota les ordres del nostre terrible centurió.

En aquest retallable trobaràs algunes armes i l'uniforme dels quals em sento més orgullós, ja que m'han permès salvar la vida en més d'una batalla compromesa.

Començarem per la *indumenta*:

La trobem a la **LÀMINA 1**, i és l'equivalent actual a la roba interior i el calçat:

- El *subligaculum*, són com uns **calçotets** de lli de color cru.
- La **túnica** (*tunica*), és una camisola de llana ben gruixuda, formada per dues peces de roba cosides. Es posa pel cap i se cenyeix per un cinturó. Fixa't que la faldilla sempre va per sobre dels genolls: la túnica dels soldats, per comoditat, s'ha anat escurçant amb el temps.
- Les **sandàlies** (*caligae*) fetes d'una sola peça de cuir gruixut són fonamentals per suportar les llarguíssimes marxes dels legionaris. Estan molt ben dissenyades donat que han de ser molt resistents i, a més, permeten portar els peus ben ventilats. A cada sola hi ha clavades unes tatxes, que em duren més de 2000 milles!

A la **LÀMINA 2** tinc una part important de l'uniforme i de l'armament:

- Per a protegir-me el coll del fregament de la cuirassa em poso un **mocador** de llana vermellós (*focale*).

- Damunt la túnica suportava la **cuirassa** (*lorica segmentata*) de ferro, formada de diverses plaques que em donen una gran mobilitat. Les peces van unides entre elles per mitjà de cintes de pell i aplics de metall. Com que pesa molt, els soldats ens ajudem mútuament per col·locar-nos-les.
- El **cinturó** (*cingulum militare*) de cuir i de peces metàl·liques té una protecció al baix ventre, en vertical (*balteus*), prohibit als novells i reservat als veritables soldats.
- L'**espasa** (*gladius*) és més aviat curta per poder-nos moure amb més comoditat en la batalla i fins i tot llençar-la. Va ser copiada de les armes hispanes. Com veieu, els legionaris la portem penjada d'una cinta de cuir al costat dret, dins la beina.
- A l'esquerra, duem el **punyal** (*pugio*) de doble tall, és una arma molt útil per ser llençada o per rematar l'enemic.

A la **LÀMINA 3**, apareixen altres elements bàsics per a la guerra:

- El **casc** (*cassis*) està dissenyat amb gran intel·ligència per protegir el clatell, el cap i les galtes, sense ofegar els sons _bàsic per sentir les ordres transmeses pels músics_, ni treure visió per poder lluitar i seguir el plomall del nostre centurió i, en cas d'emergència extrema, agrupar-nos al voltant de l'estandard.
- La **javelina** (*pilum*) és molt millor que les antigues llances, ja que la punta es doblega en impactar i així l'enemic no pot emprar-les de nou. A més, la punta tan prima travessa les seves cuirasses i escuts, causant moltes baixes. Tots els legionaris en portem dues, un cop ja les hem llençat, comença la lluita cos a cos amb l'espasa.
- Per protegir-nos de manera individual, en el combat d'espases, o col·lectiva, quan l'enemic ens llença les llances, disposem de l'**escut** (*scutum*) copiat dels models gals. En aquest darrer cas, vint-i-cinc soldats ens unim de manera compacta tancant un angle i el sostre (*testudo*), amb una protecció gairebé invulnerable. L'escut que llueixo és rectangular, de fusta i de metall, folrat de cuir, i pintat de colors vistosos en groc i vermell. La part central és una semiesfera metàl·lica (*combo*), que serveix per fer relliscar els projectils enemics i que coincideix a l'interior amb la nansa, per permetre passar la mà i sostenir l'escut.

PROPOSTA D'ACTIVITATS

- ✍ Llegeix el text informatiu sobre la vida, l'uniforme i les armes del legionari. Subratlla-hi en vermell totes les parts de l'uniforme i les armes.
- ✍ Pinta les diferents peces del retallable, seguint les instruccions escrites i visuals.
- ✍ Retalla els fragments, tenint en compte les indicacions.
- ✍ Enganxa les parts que tenen davant i darrera.

- ✂ Doblega i munta les peces, seguint les instruccions, a fi d'aconseguir el legionari complet.
- ✂ Busca la **LÀMINA 4**, i per mitjà de fletxes, posa el nom a tots els elements de l'uniforme i a les armes del legionari. Un cop ho hagi acabat, comprova al text inicial si tens alguna errada. Si és així, corregeix-lo en vermell. Si vols també el pots pintar.

Desitgem que hagi gaudit en aquesta activitat i que hagi après moltes coses sobre els soldats romans.

INSTRUCCIONS PER AL MUNTATGE

LÀMINA 1:

- ◆ Un cop ben retallada, doblega per les ratlles el *subligaculum*, que s'aguantarà al cos per les pestanyes plegades cap dins.
- ◆ Les dues parts de la túnica s'enganxen per les pestanyes superiors i es dobleguen les laterals.
- ◆ Les *caligae* es dobleguen per les ratlles i després es pleguen les pestanyes al peu de paper.

LÀMINA 2:

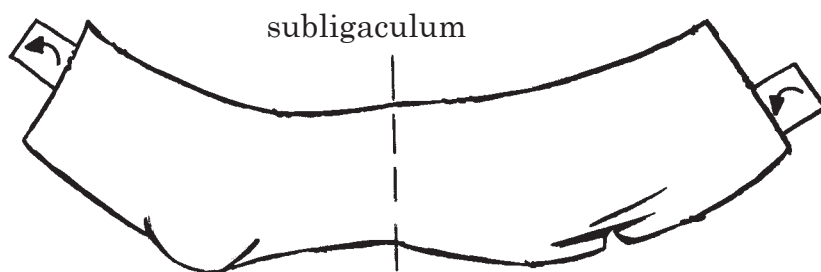
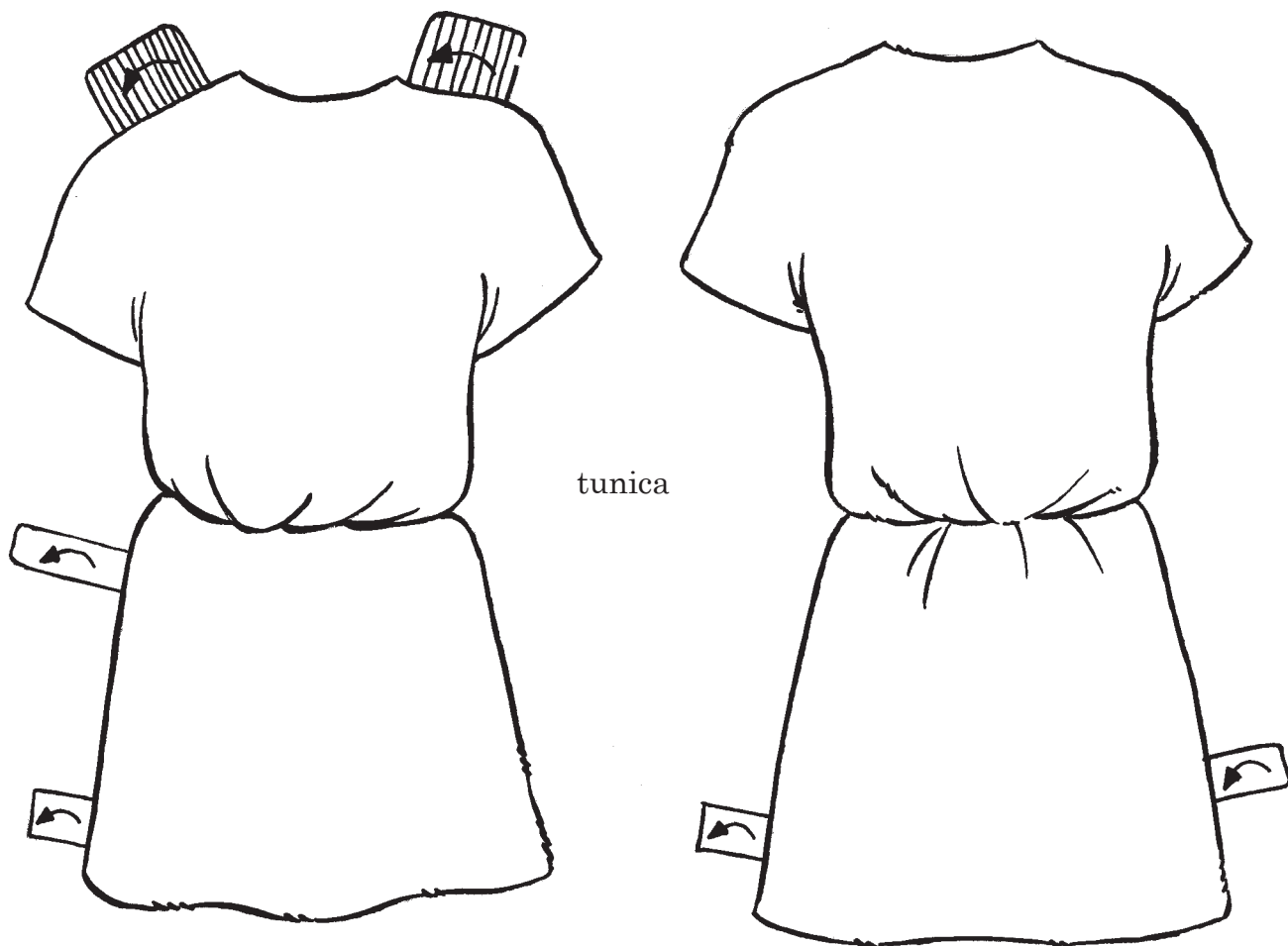
- ◆ La túnica amb la cuirassa es prepara com la de la LÀMINA 1.
- ◆ L'espasa i el punyal s'enganxen sobre ells mateixos i es pengen de la pestanya a la part interna del legionari: l'espasa al costat dret i el punyal, a l'esquerra.

LÀMINA 3:

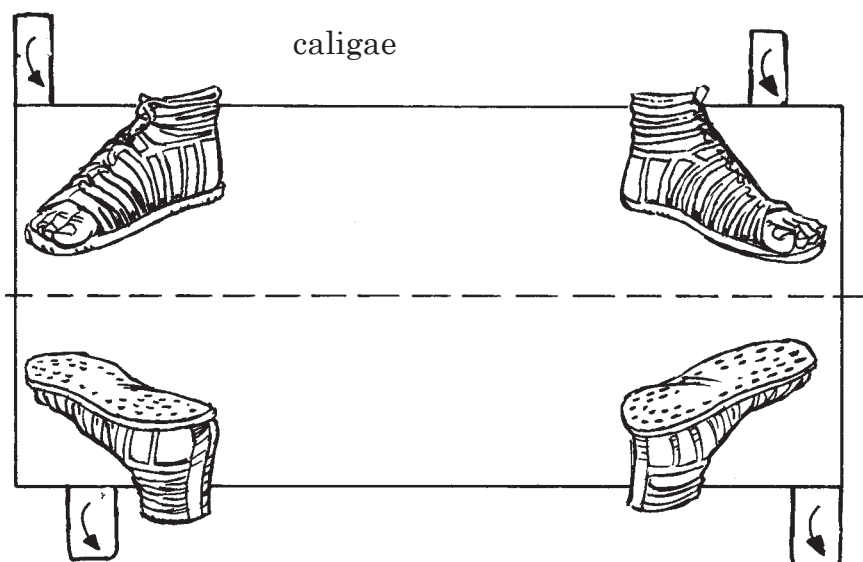
- ◆ El casc s'enganxa per la part superior i es doblega per les pestanyes laterals.
- ◆ Enganxem les dues cares de l'escut (exterior i interior) i després s'encaixa al dit gros de la mà esquerra del legionari.
- ◆ El *pilum* es col·loca sobre la mà dreta, un cop enganxat.

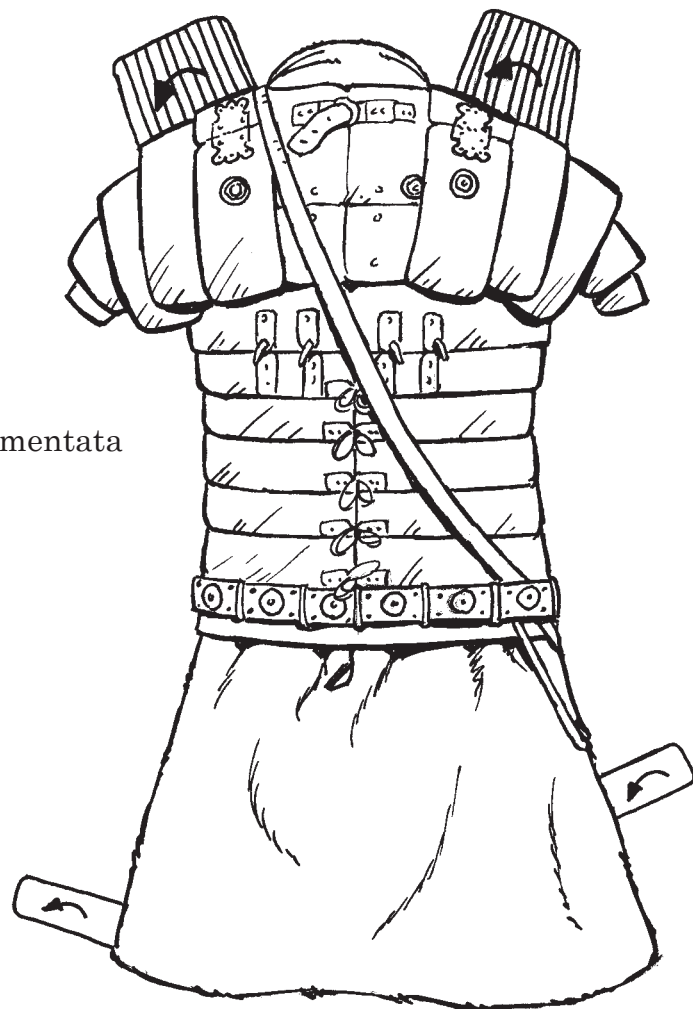
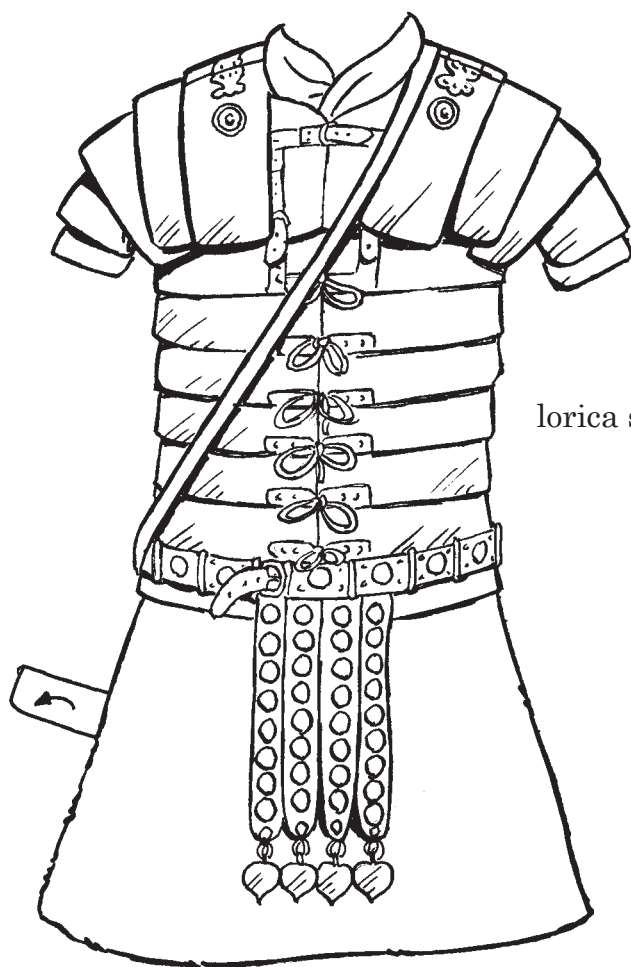
LÀMINA 5:

- ◆ Un cop ben retallada, enganxa el legionari (davant i darrera) i doblega per les línies el peu de paper que ha de sostenir-lo.

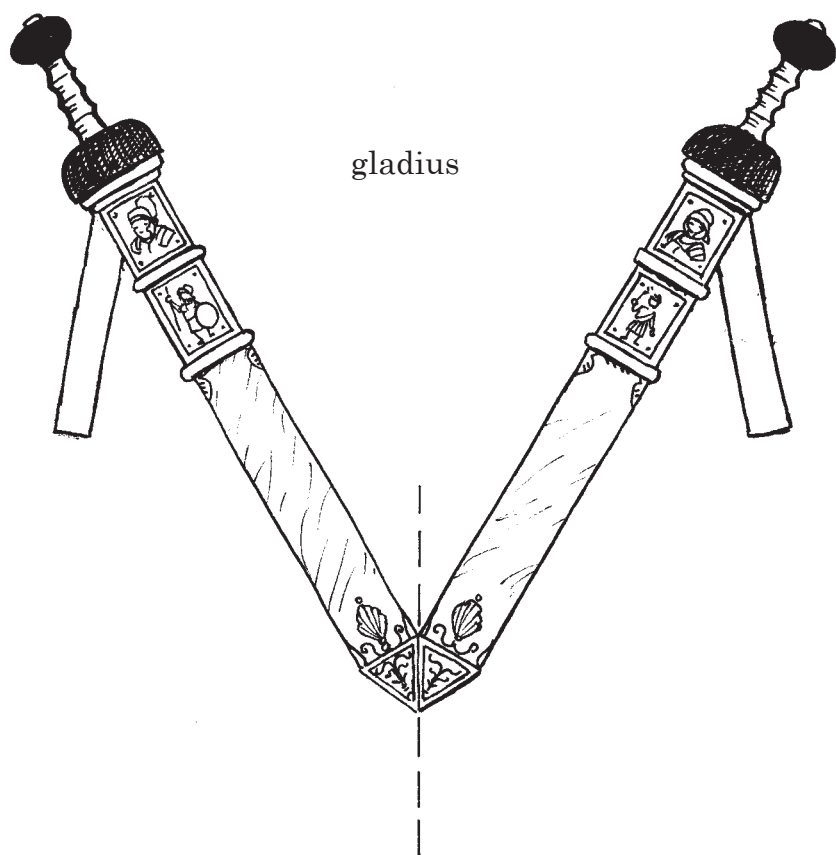

LÀMINA 1

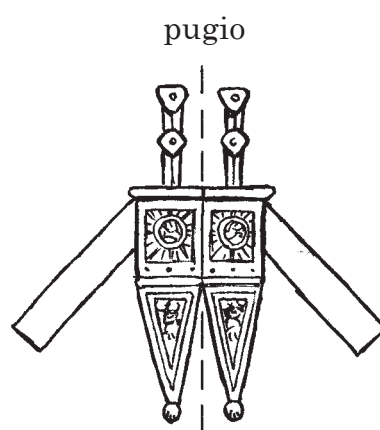

lorica segmentata

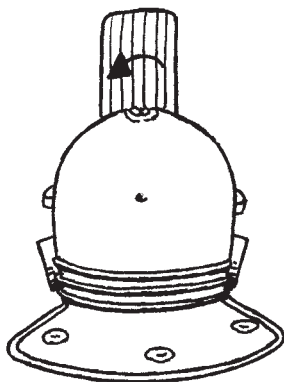
gladius

pugio

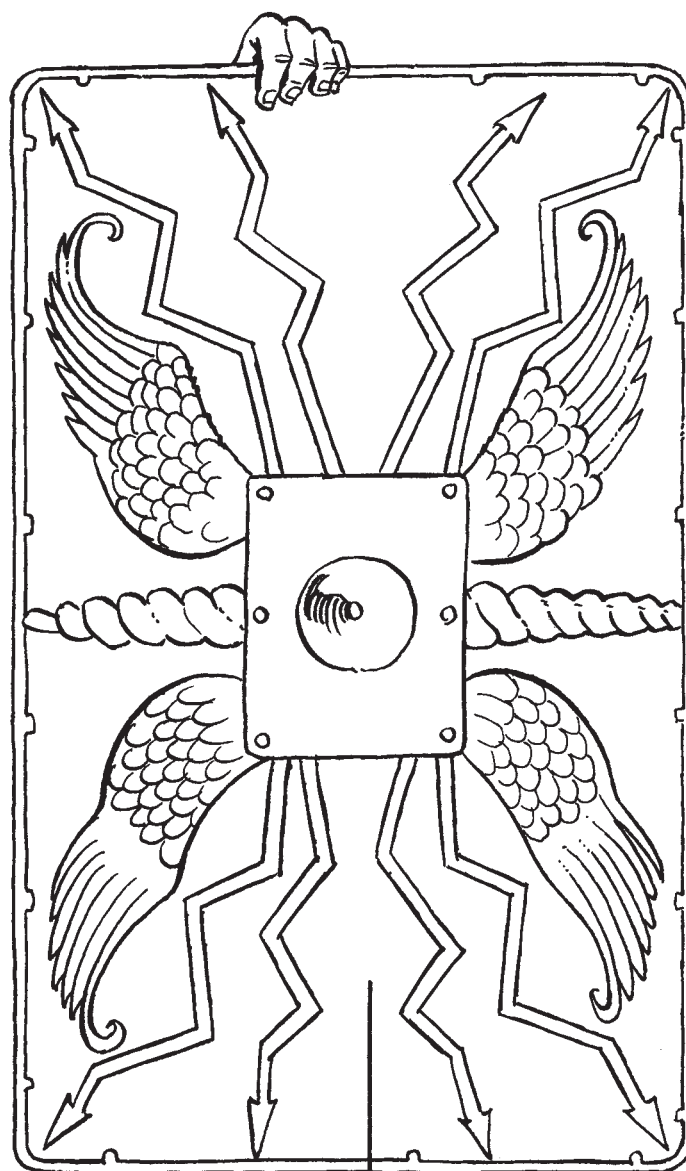

cassis

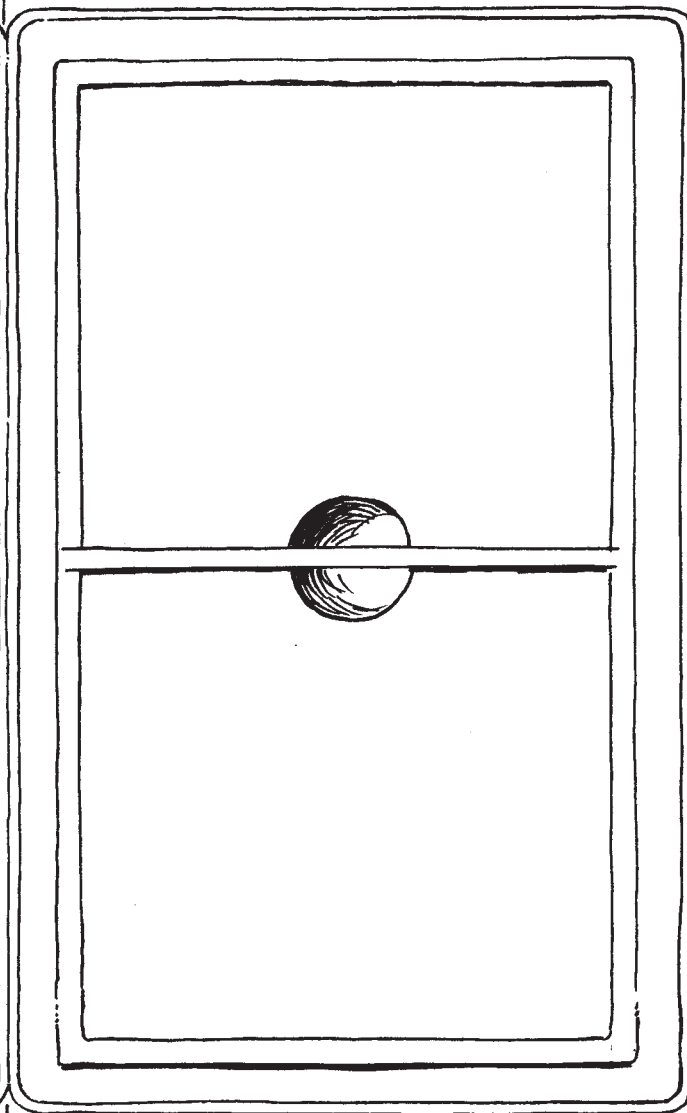

LÀMINA 3

doblegar i enganxar

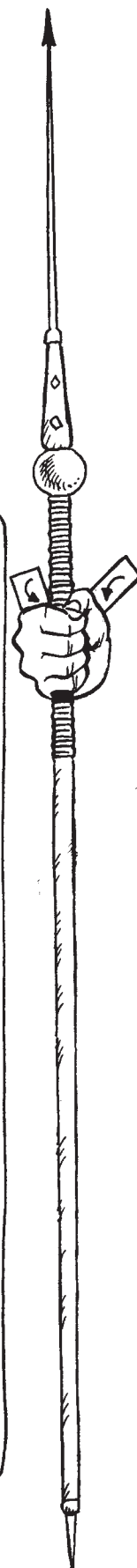

scutum

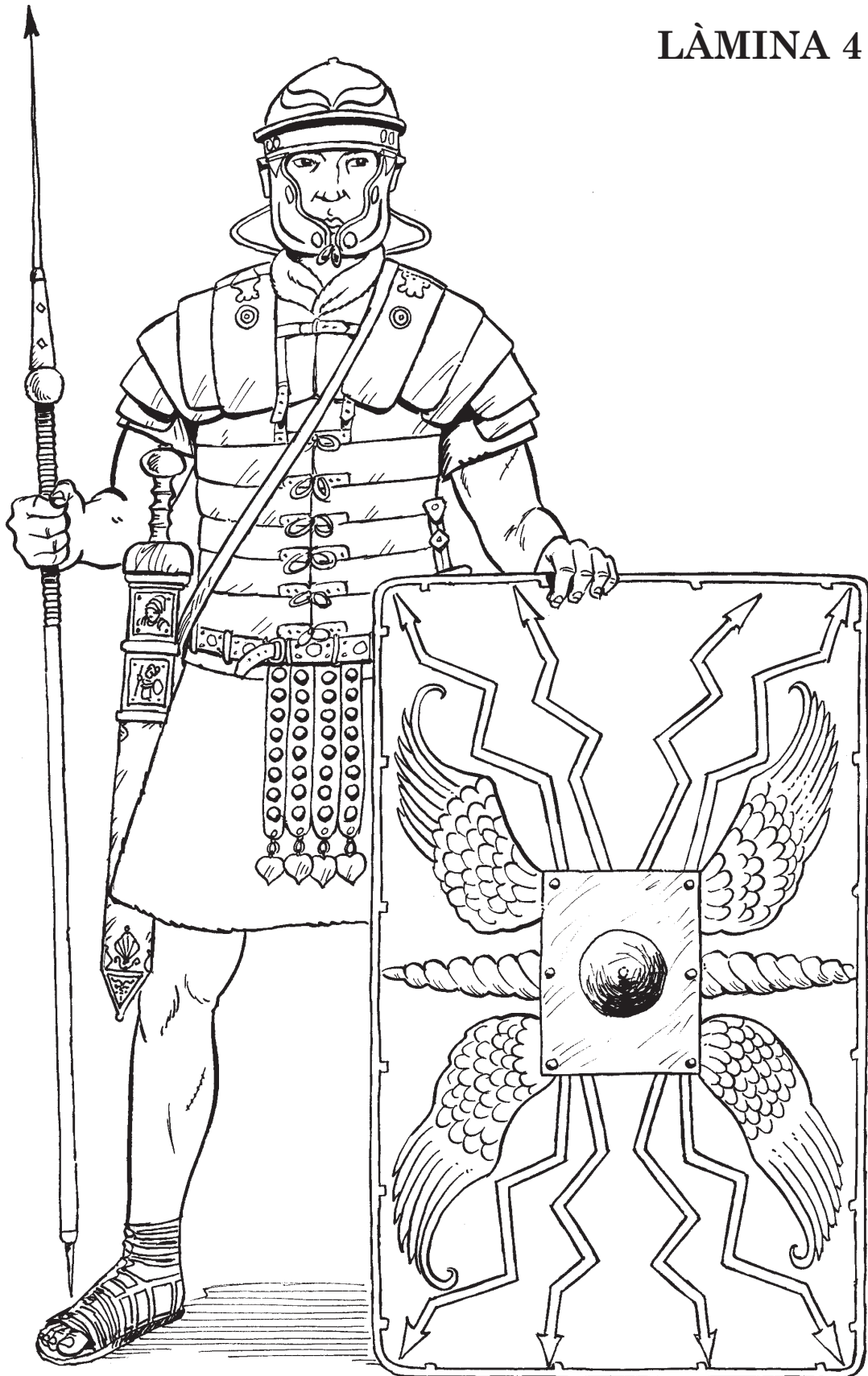

tallar

pilum

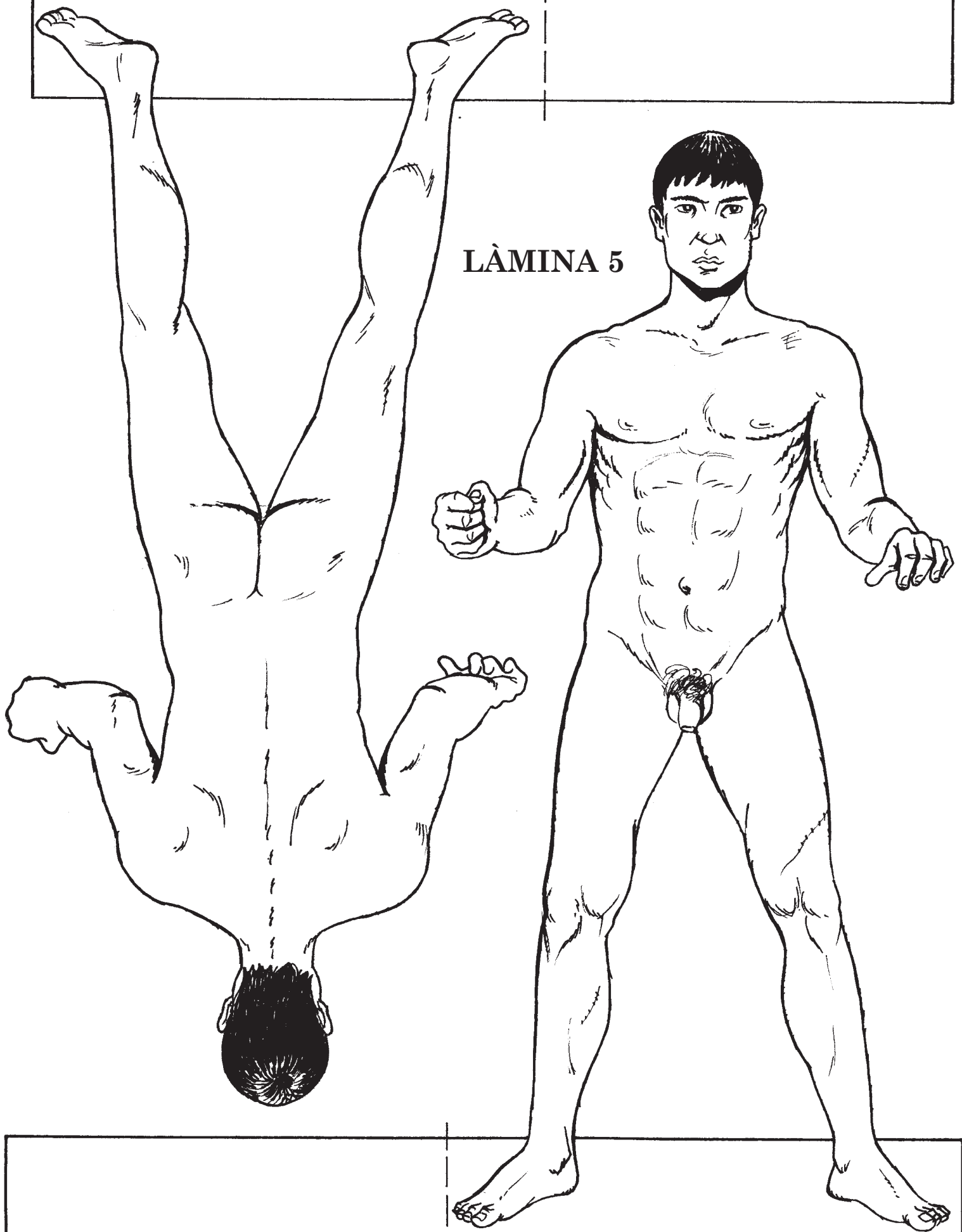

LÀMINA 4

caligae	tunica	focale	lorica segmentata	cingulum	balteus
gladius	pugio	cassis	pilum	scutum	combo

LÀMINA 5

Col·labora:

